

Natuurwaardenonderzoek
Slichtenhorsterweg 41
gemeente Nijkerk

In opdracht van de heer Buning
februari 2014

Natuurwaardenonderzoek
Slichtenhorsterweg 41
gemeente Nijkerk

In opdracht van de heer Buning

Tekst: H.J.V. van den Bijtel
Fotografie: H.J.V. van den Bijtel
Beopublicatie: 201410
Februari 2014

Omslagfoto: De opstallen op het erf van Slichtenhorsterweg 41 gezien vanaf de beoogde nieuwbouwlocatie

van den Bijtel ecologisch onderzoek

Uilenkamp 22

3972 XS Driebergen-Rijsenburg

tel./fax 0343 – 521021

e-mail h.j.v.vdbijtel@planet.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Opdracht	2
1.3	Onderzoek	2
2	Gebiedsbeschrijving	3
2.1	Ligging en begrenzing plangebied	3
2.2	Inrichting erf bestaande boerderij	3
2.3	Inrichting nieuwbouwlocatie	5
2.4	Ligging plangebied ten opzichte van de EHS	6
3	Bescherming van soorten en leefgebieden: wet- en regelgeving	7
3.1	Bescherming van de wilde flora en fauna	7
3.2	De Flora- en Faunawet	7
3.2.1	De Flora- en Faunawet en ruimtelijke ontwikkelingen	7
3.2.2	De ontheffing	8
3.2.3	Huidige toepassing Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ingrepen	10
4	Resultaten van het onderzoek	11
4.1	Flora	11
4.2	Zoogdieren	11
4.2.1	Gebruik van het plangebied door vleermuizen	11
4.3	Vogels	13
4.3.1	Gebruik van het plangebied door steenuil en huismus	14
4.4	Reptielen en amfibieën	14
4.5	Insecten	14
5	Plannen voor Slichtenhorsterweg 41	15
5.1	Sloop en renovatie	15
5.2	Nieuwbouw	15
5.3	Mogelijke effecten van de plannen voor flora en fauna	15
6	De resultaten in het licht van de Flora- en Faunawet: de natuurtoets	16
6.1	Strikter beschermde soorten	16
6.2	Effecten van de plannen op de strikter beschermde soorten	17
6.3	Is een ontheffing nodig?	20
7	Randvoorwaarden en maatregelen	21
8	Conclusies aanbevelingen	23
9	Geraadpleegde literatuur	24

Bijlage

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Er zijn plannen in ontwikkeling voor de bouw van een woonhuis op een graslandperceel behorende tot het agrarische bedrijf gevestigd aan de Slichtenhorsterweg 41 in Nijkerk. De bouw van het woonhuis is gepland op een locatie die ca. 110 m ten noordwesten van de boerderij Slichtenhorsterweg 41 is gelegen (bijlage 1). Om de bouw van het woonhuis mogelijk te maken, zullen op het erf van de boerderij verschillende agrarische bedrijfsgebouwen worden gesloopt.

Ten behoeve van deze plannen is in 2012 door Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek een quickscan uitgevoerd naar de (mogelijk) aanwezige natuurwaarden. Uit deze quickscan bleek dat op de geplande nieuwbouwlocatie geen strikter beschermde soorten aanwezig zijn. Op en rond het erf van de bestaande boerderij zijn wel verschillende strikter beschermde soorten vastgesteld. Het ging hierbij om vijf soorten vleermuizen en vijftientig soorten vogels, waaronder twee soorten met jaarrond beschermde nesten.

Ten behoeve van de verdere planontwikkeling is in 2013 een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd dat moest uitwijzen of in het plangebied verblijfplaatsen van (strikter) beschermde soorten aanwezig zijn. Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van beschermde soorten (vleermuizen, uilen, huismussen) in de te slopen agrarische bedrijfsgebouwen.

Beeld van het erf van Slichtenhorsterweg 41 met rechts schuur S2 en links de hooiberg

1.2 Opdracht

De opdracht bestaat uit het uitvoeren van een natuurwaardenonderzoek conform de geldende onderzoeksrichtlijnen en -protocollen waarin een natuurtoets in het kader van de Flora- en Faunawet en een nee, tenzij-toets in het kader van de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is opgenomen.

De natuurtoets moet inzicht geven in de volgende aspecten:

- de effecten van de plannen op beschermde soorten;
- de gevolgen van de plannen in relatie tot de Flora- en Faunawet (voor welke soorten dient ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd), en
- de mogelijkheden eventuele nadelige effecten van de plannen voor de beschermde soorten te minimaliseren of op te heffen, en daaraan gekoppeld, de mogelijkheden voor het treffen van eventuele compenserende en mitigerende maatregelen.

1.3 Onderzoek

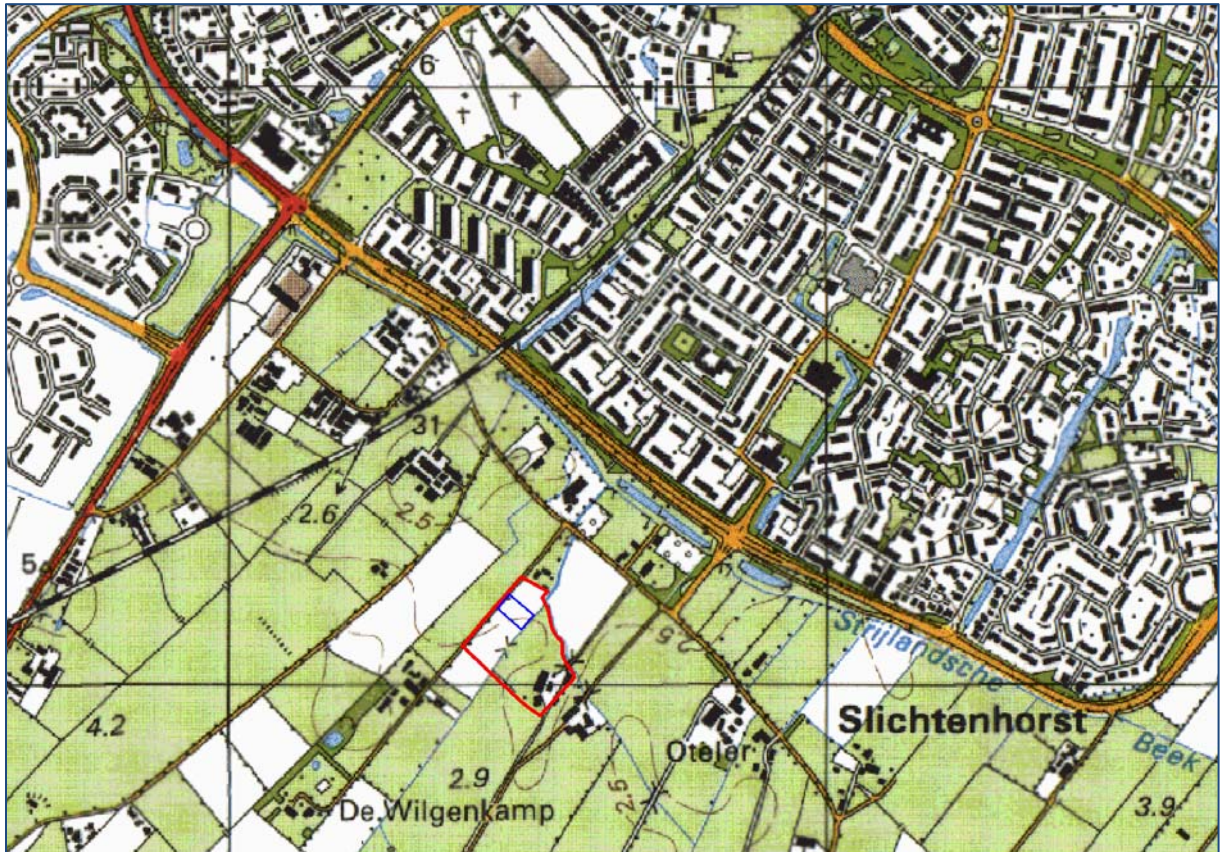
In de periode juni tot en met oktober 2013 zijn zes, deels gecombineerde bezoeken aan het gebied gebracht. Vijf bezoeken vonden plaats in de zeer vroege ochtend of in de late avond/nacht. Tijdens deze bezoeken is onderzoek uitgevoerd naar (nachtactieve) vogels en vleermuizen. Voorts zijn in februari 2014 nog twee aanvullende bezoeken afgelegd voor de steenuil, waarvan één in de late avond.

Voor het onderzoek naar het voorkomen en de aanwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen is gebruikgemaakt van batdetectoren (Pettersson D240x en D1000x). Beide detectoren beschikken over zowel een heterodyne- als een time expansion-functie en de mogelijkheid voor het opnemen van geluiden. De Pettersson D1000x beschikt bovendien nog over een derde methode (frequentiedelen) om het ultrasone geluid van vleermuizen hoorbaar te maken. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuizenprotocol (Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2012).

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging en begrenzing plangebied

Het plangebied ligt in het agrarische gebied ten zuiden van de bebouwde kom van Nijkerk, aan de zuidkant van de Slichtenhorsterweg (figuur 1) en bestaat feitelijk uit twee locaties: de boerderij met het erf en de nieuwbouwlocatie op een graslandperceel ten noordwesten van de boerderij.

Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied (ondergrond © Provincie Gelderland 2012)
Het onderzoeksgebied is rood omlijnd.

Het erf van de boerderij wordt aan de noordzijde begrensd door de Breede Beek, aan de oostzijde door het erf van de naastgelegen boerderij en aan de zuid- en westzijde door grasland.

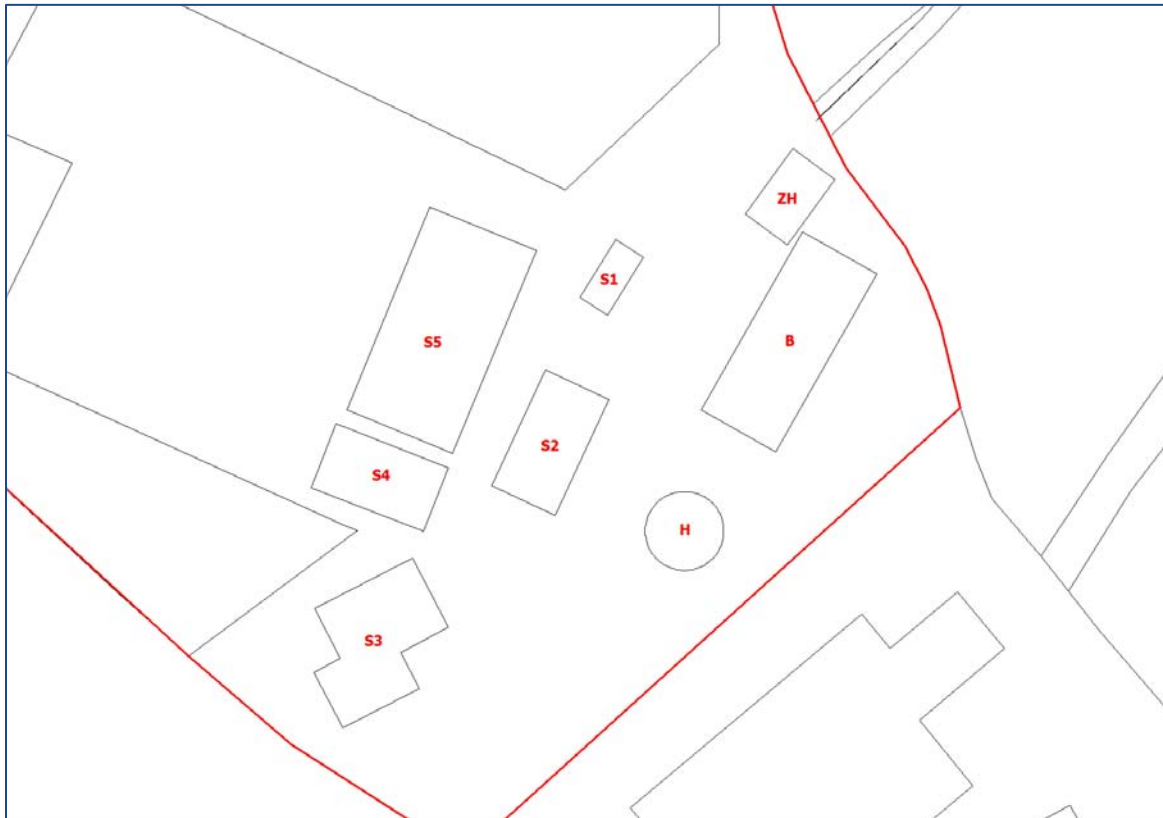
De nieuwbouwlocatie ligt in een voormalige maisakker die is omgezet in grasland. De locatie wordt aan de westzijde begrensd door de smalle erfontsluitingsweg van enkele woonhuizen en boerderijen en aan de oostzijde door een naamloze beekloop die de verbinding vormt tussen de Breede Beek en de Nieuwe Laak.

Het erf heeft een oppervlakte van ca. 0,7 ha, de nieuwbouwlocatie, inclusief erf, heeft een oppervlakte van ca. 1500 vierkante meter.

2.2 Inrichting erf bestaande boerderij

Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 staan acht gebouwen (figuur 2). Het belangrijkste gebouw is de boerderij. Het is een bakstenen langhuisboerderij voorzien van een met pannen gedekt zadeldak. Ter hoogte van de noordgevel van het woonhuis is aan de zijde van het toegangspad een vrijstaand zomerhuis aanwezig. Deze aanbouw is met pannen gedekt.

De boerderij met deel en het zomerhuis zijn in potentie geschikt als (tijdelijke) zomer-verblijfplaats voor vleermuizen en als broedlocatie voor vogels.

Figuur 2. Opstallen op het erf van Slichtenhorsterweg 41

B is de boerderij; ZH is het zomerhuis, H is de hooiberg, S1–S5 zijn de schuren (zie tekst)

Ten zuiden van de boerderij ligt een hooiberg en ten westen ervan liggen vijf schuren.

Schuur S1 is een kleine schuur van baksteen, gedekt met een pannendak. In potentie is deze schuur geschikt als (tijdelijke) verblijfplaats voor vleermuizen en als broedlocatie voor vogels.

Schuur S2 ligt ten zuiden van schuur S1. De zijgevels van deze schuur zijn opgebouwd van baksteen; de onderzijde van kopse gevels van baksteen, de bovenzijde van hout. De schuur heeft een vrij spits, pannen gedekt dak dat wordt ondersteund door een houten balkenconstructie.

De schuur is in potentie geschikt als (tijdelijke) zomerverblijfplaats voor vleermuizen en als broedlocatie voor vogels.

Schuur S3 ligt ten zuiden van schuur S2 en bestaat uit hout. Het puntdak is gedekt met golfplaten. Schuur S3 is een van de drie schuren die zal worden gesloopt.

Deze schuur is ongeschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Wel kan de schuur worden gebruikt als tijdelijke verblijfplaats voor vleermuizen en als broedlocatie voor vogels.

Schuur S4 ligt ten noorden van schuur S3 en bestaat uit hout. Het puntdak is gedekt met golfplaten. Schuur S4 is een van de drie schuren die zal worden gesloopt.

Deze schuur is ongeschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Wel kan de schuur worden gebruikt als tijdelijke verblijfplaats voor vleermuizen en als broedlocatie voor vogels.

Schuur S5 ligt ten noorden van schuur S4 en bestaat uit hout. Het puntdak is gedekt met golfplaten. Schuur S5 is een van de drie schuren die zal worden gesloopt. Deze schuur is ongeschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Wel kan de schuur worden gebruikt als tijdelijke verblijfplaats voor vleermuizen en als broedlocatie voor vogels.

Schuur S5 is een van de drie schuren die zal worden gesloopt

Hooiberg De hooiberg is nog intact en geschikt als broedplaats voor vogels.

Erf Het erf is geheel omzoomd met boomsingels van onder andere gewone esdoorn, populier, zomereik en zwarte els. Ook verspreid op het erf groeien forse opgaande bomen, waaronder een paardenkastanje direct naast de boerderij, een plataan en een ruwe berk. Rondom de boerderij ligt een tuin met verspreide solitaire of groepen coniferen en een ceder. Ten noordwesten van de boerderij ligt een kleine boomgaard en op de noordelijke oever van de beek staat een rij vrij oude knotwilgen.

2.3 Inrichting nieuwbouwlocatie

De nieuwbouwlocatie ligt op een voormalig akkerperceel dat nu in gebruik is als grasland en wordt gebruikt als paardenweide. Het grasland is relatief soortenarm en wordt gedomineerd door Engels raaigras en ruw beemdgras. Aan de zijde van de weg en rondom de samenvloeiing van de Breede Beek en de naamloze beek groeien enkele (vrij jonge) knotwilgen en -essen. Langs de erfonthoudingsweg staat een elzensingel met daartussen een enkele oudere knotwilg.

Beeld van de beoogde nieuwbouwlocatie met links op de achtergrond de opstallen op het erf van Slichtenhorsterweg 41

2.4 Ligging plangebied ten opzichte van de EHS

Het plangebied, zowel de bestaande boerderij als de beoogde nieuwbouwlocatie, ligt buiten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De dichtstbijzijnde gronden die onderdeel uitmaken van de EHS liggen ruim 1300 meter ten oosten van het plangebied. Dit betekent dat de plannen voor Slichtenhorsterweg 41 niet behoeven te worden getoetst aan de bescherming van de EHS.

3 Bescherming van soorten en leefgebieden: wet- en regelgeving

3.1 Bescherming van de wilde flora en fauna

De wilde flora en fauna worden beschermd door verschillende internationale en nationale verdragen, richtlijnen en wetten. De belangrijkste hiervan zijn de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de Flora- en Faunawet.

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die bescherming biedt aan de inheemse wilde vogels en hun leefgebieden (middels de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden) binnen het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

De Habitatrichtlijn, eveneens een Europese richtlijn, biedt bescherming aan de leefgebieden van de wilde flora en fauna door de aanwijzing van zogeheten Habitatrichtlijngebieden en aan bepaalde individuele soorten. Deze soorten zijn ondergebracht in een aantal bijlagen waarvoor verschillende beschermingsregimes gelden. Voor soorten die zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt het zwaarste beschermingsregime. Indien in een te ontwikkelen gebied een soort voorkomt die is opgenomen in Bijlage IV, kan deze ontwikkeling alleen plaatshebben als voldaan wordt aan een aantal strikte voorwaarden.

De Flora- en Faunawet is een Nederlandse wet waarin een aantal oude wetten (onder andere de Jachtwet, de Vogelwet en de Natuurbeschermingswet) is samengevoegd en waarin tevens belangrijke bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn opgenomen. In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op de belangrijkste bepalingen van de Flora- en Faunawet.

Rode Lijsten. Naast deze wetten en richtlijnen waarin de bescherming van de inheemse wilde planten en dieren wordt geregeld, zijn ook de zogeheten Rode Lijsten nog van betekenis. Rode Lijsten zijn lijsten met soorten die in hun voortbestaan bedreigd worden en zijn een uitvloeisel van de Conventie van Bern uit 1982. Ze worden gezien als een belangrijk instrument voor soortbescherming. Soorten die op een Rode Lijst zijn opgenomen, zijn niet automatisch beschermd maar krijgen in het natuurbeleid wel extra aandacht. Ruimtelijke ontwikkelingen die gepland zijn in gebieden waar groeiplaatsen of leefgebieden van Rode Lijst-soorten aanwezig zijn, dienen zeer zorgvuldig te worden uitgevoerd.

3.2 De Flora- en Faunawet

3.2.1 De Flora- en Faunawet en ruimtelijke ontwikkelingen

In de Flora- en Faunawet zijn twee belangrijke principes vastgelegd en wel (1) dat dieren ook beschermd dienen te worden omdat hun bestaan waardevol is en (2) dat een ieder de plicht heeft voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en voor hun directe leefomgeving (zorgplichtbepaling). Hieruit voortvloeiende zijn in de wet verbodsbepalingen opgenomen. Hiervan zijn, zeker in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, de verbodsbepalingen op handelingen die het voortbestaan van planten en dieren in gevaar kunnen brengen, de belangrijkste (zie kader).

Verbodsbepalingen Flora- en Faunawet

Bepalingen betreffende planten op de groeiplaats (artikel 8):

- Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving (artikel 9 - 12):

- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
- Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Het is verboden eieren van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen, waartoe ook de plannen voor Slichtenhorsterweg 41 moeten worden gerekend, dient vooraf beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zouden kunnen hebben voor de eventueel aanwezige beschermde inheemse soorten. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de initiatiefnemer van het betreffende project.

Bij de uitwerking van plannen of bij de planning van werkzaamheden is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?

3.2.2 De ontheffing

Indien de uitvoering van de plannen en werkzaamheden leidt tot handelingen die de Flora- en Faunawet verbiedt, dient hiervoor bij Dienst Regelingen, de uitvoeringsinstantie van het Ministerie van LNV die hiermee belast is, een ontheffing te worden aangevraagd. Deze ontheffing dient te worden aangevraagd vóórdat met de daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden wordt begonnen. Aangezien er met de beoordeling van een ontheffingaanvraag enige tijd gemoeid is, is het verstandig deze aanvraag tijdig in te dienen. Verstrekt er evenwel teveel tijd (een jaar of meer) tussen de aanvraag en het begin van de werkzaamheden, dan kunnen er zich met betrekking tot het voorkomen van planten en dieren alweer de nodige veranderingen hebben voorgedaan.

Bij de beoordeling van ontheffingaanvragen wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën van soorten:

1. Soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur aangewezen bedreigde soorten. Ontheffing kan worden verleend, indien:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en
 - er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en
 - er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
2. Soorten die niet zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die niet ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, met uitzondering van beschermde inheemse vogels. Ontheffing kan worden verleend, indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
3. Beschermde inheemse vogels. De hier bedoelde dwingende redenen van groot openbaar belang kunnen geen grond zijn voor het verlenen van een ontheffing. De Europese Vogelrichtlijn staat dat niet toe.
4. Voor meer algemene soorten zal een vrijstelling gelden. Dergelijke soorten mogen dan worden verstoord, verjaagd of verplaatst van plekken waar ruimtelijk wordt ingegrepen. Daarvoor is dan geen ontheffing vereist.

In februari 2005 is de AMvB art. 75, ook wel het Besluit Vrijstelling Beschermde Dier- en Plantensoorten, in werking getreden. Dit besluit maakt het mogelijk dat vrijstelling wordt verleend voor het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en Faunawet. In de toelichtende brochure op de 'AMvB art. 75' (LNV 2005) is middels tabellen - die corresponderen met de bijlagen uit de AMvB - een handzaam overzicht gegeven van de beschermingsregimes die gelden voor de verschillende soorten.

Voor veelvoorkomende beschermde soorten, opgenomen in Tabel 1 van de AMvB art. 75, geldt een algemene vrijstelling, dat wil zeggen dat er voor deze soorten geen ontheffing van de Flora- en Faunawet hoeft te worden aangevraagd. Voor soorten uit Tabel 2 van de AMvB art. 75 geldt eveneens een algemene vrijstelling, mits de geplande werkzaamheden worden uitgevoerd conform bepaalde richtlijnen die zijn vastgelegd in een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Voor soorten uit Tabel 3 van de AMvB art. 75 geldt in het geval van bestendig beheer en gebruik een vrijstelling mits er gewerkt wordt conform de richtlijnen van een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Beschikt men niet over een dergelijke gedragscode, dan dient een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd indien overtreding hiervan te verwachten is. (NB. Dit geldt ook voor soorten uit Tabel 2 van de AMvB art. 75.) Is er sprake van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, waartoe ook de plannen voor Slichtenhorsterweg 41 gerekend moeten worden, in een gebied waar soorten voorkomen uit Tabel 3 van de AMvB art. 75, dan is altijd een ontheffing nodig, mits er natuurlijk sprake is van handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet.

De aanvraag van een ontheffing van de Flora- en Faunawet dient vergezeld te gaan van een activiteitenplan. In een activiteitenplan moeten onder andere de uitkomsten van een recente inventarisatie van planten en dieren op de geplande locatie (een lijst met de aanwezige beschermde soorten, waarin is aangegeven op grond van welke wettelijke bepaling(en) deze soorten beschermd zijn), een beschrijving van de te verwachten schade aan de beschermde planten en dieren, een beschrijving hoe de schade tot een minimum beperkt kan worden, een planning van de uit te voeren werkzaamheden en een compensatieplan zijn opgenomen.

3.2.3 Huidige toepassing Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ingrepen

In 2009 is de toepassing van de Flora- en Faunawet naar aanleiding van twee uitspraken van de Raad van State betreffende de beoordeling van ontheffingen voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Dit is ook van belang voor de plannen voor Slichtenhorsterweg 41 aangezien dit deze gekarakteriseerd moeten worden als een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. In de onderstaande passages die zijn overgenomen uit een brief van Dienst Regelingen (2009) wordt de huidige toepassing nader toegelicht.

Raad van State: bij ruimtelijke ingreep geen ontheffing belang j

Door een uitspraak van de Raad van State kunt u voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen nog ontheffing krijgen voor een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. U kunt hierdoor geen ontheffing meer aanvragen op basis van belang j 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'. Belang j staat namelijk niet in de Habitatrichtlijn, maar in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Deze manier van beoordelen stemt volgens de Raad van State echter niet overeen met de Europese regelgeving. Daarom kunnen wij voor Bijlage IV-soorten geen ontheffing meer verlenen voor een ruimtelijke ingreep op basis van belang j.

Raad van State: bij vogels geen ontheffing belang e en j

Tast u door een ruimtelijke ingreep nesten aan van vogels of het bijbehorende essentiële leefgebied? Dan kunt u voor vogels naast belang j, ook geen ontheffing aanvragen op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'. De Raad van State heeft in haar uitspraak bepaald dat u voor vogels alleen nog ontheffing kunt krijgen op grond van een belang dat staat in de Vogelrichtlijn. Belang e en j staan beide niet in de Vogelrichtlijn. Dit betekent dus dat u op basis van deze belangen geen ontheffing meer kunt krijgen voor vogels.

Nieuwe aanpak beoordeling bij ruimtelijke ingrepen

Door de uitspraken van de Raad van State moet Dienst Regelingen de beoordeling aanpassen van de ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn er beschermde soorten in het plangebied? Dan heeft u voortaan twee mogelijkheden bij uw ontheffingsaanvraag.

1. Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. U laat uw voorgenomen mitigerende maatregelen beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt. U mag uw werkzaamheden dus gaan uitvoeren.
2. Zijn mitigerende maatregelen niet mogelijk? Dan volgt een volledige beoordeling voor ontheffing.

In 2012 heeft de Raad van State een streep gezet door de bovenstaande werkwijze (ABRvS 15 februari 2012, JM 2012/54). De rechter is van oordeel dat als mitigerende maatregelen nodig zijn, er impliciet sprake is van overtreding van de verbodsbepalingen. En dus moet er een 'gewone' ontheffing worden aangevraagd. De praktijk van de zogeheten 'positieve afwijzing' is hiermee van de baan. Nog onduidelijk is hoe deze uitspraak door de Dienst Regelingen wordt toegepast op de uitvoeringspraktijk van de Flora- en Faunawet.

4 Resultaten van het onderzoek

4.1 Flora

Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 en op de nieuwbouwlocatie zijn geen strikter beschermde plantensoorten (Tabel 2 en 3 van de AMvB art. 75) aangetroffen. Op grond van de aard, de inrichting en het gebruik van deze locaties is de aanwezigheid van strikter beschermde soorten ook niet aannemelijk.

4.2 Zoogdieren

Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn elf soorten zoogdieren waargenomen waaronder zes soorten vleermuizen. Op de nieuwbouwlocatie vier soorten zoogdieren, waaronder drie soorten vleermuizen (tabel 1). Alle vleermuizen zijn strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet en opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De rosse vleermuis is bovendien opgenomen op de Rode Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	E	N	Rode Lijst	F&F
Bruine rat	<i>Rattus norvegicus</i>	x			
Gewone/tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex araneus/coronatus</i>	x			1
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	x			1
Mol	<i>Talpa europaea</i>	x	x		1
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	x			3- IV
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	x			3- IV
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	x	x		3- IV
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	x	x	KW	3- IV
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	x	x		3- IV
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	x			3- IV
Huismuis	<i>Mus domesticus</i>	x			

Tabel 1. Vastgestelde zoogdieren

Als in de kolom E een kruisje staat, betekent dit dat de betreffende soort op het erf van Slichtenhorsterweg 41 is waargenomen; een kruisje in de kolom N betekent dat de betreffende soort is waargenomen op de nieuwbouwlocatie.

De soorten waarbij in de kolom F&F een cijfer staat, zijn beschermd krachtens de Flora- en Faunawet; het cijfer verwijst naar de tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) waarin ze zijn opgenomen en daarmee naar de striktheid van de bescherming. Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 3 van de AMvB art. 75 geeft het Romeinse cijfer aan of de soort wel (IV) of niet (I) is opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De soort waarbij in de kolom Rode Lijst de afkorting KW (kwetsbaar) staat, is opgenomen in deze lijst. De aanduiding verwijst naar de mate van bedreiging.

4.2.1 Gebruik van het plangebied door vleermuizen

Kraamkolonies en zomerverblijven op het erf

Er zijn tijdens het onderzoek in de gebouwen op het erf van Slichtenhorsterweg 41 geen kraamkolonies en/of zomerverblijven van vleermuizen vastgesteld. Tijdens geen van de bezoeken zijn er in- of uitvliegende dieren waargenomen. Van de vier soorten vleermuizen die regelmatig in gebouwen verblijven (ruige en gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis) is alleen de gewone dwergvleermuis tijdens alle bezoeken vastgesteld (maximaal drie exemplaren). Tijdens de ochtendbezoeken vertrokken de laatste dieren al in de diepe schemer. Dit wijst erop dat de dieren van verder weg komen en hun verblijfplaatsen hebben op enige afstand van het plangebied, vermoedelijk in gebouwen in de omgeving van het plangebied.

Voor de overige twee soorten, die hun verblijven doorgaans in bomen hebben, zijn er op het perceel geen geschikte verblijfplaatsen, zoals bomen met holten. De waargenomen individuen van deze soorten vliegen langs of over het gebied, of gebruiken het alleen om te jagen. Ze hebben hun verblijven in de (ruimere) omgeving van het plangebied.

Kraamkolonies en zomerverblijven nieuwbouwlocatie

Op de nieuwbouwlocatie zijn geen gebouwen en/of bomen met holten aanwezig die door vleermuizen gebruikt kunnen worden als verblijfplaats. Er zijn dan ook geen verblijfplaatsen vastgesteld.

Winterverblijven op het erf

Er zijn geen waarnemingen verricht die er op zouden kunnen wijzen dat van een van de waargenomen soorten in de gebouwen op het erf winterverblijven aanwezig zijn. Zo zijn er van de gewone dwergvleermuis geen zomerverblijven vastgesteld en zijn er ook geen andere waarnemingen verricht (zwermende dieren in de zomer en nazomer) die er op kunnen duiden dat er in de gebouwen op het erf winterverblijven aanwezig zijn. Het is derhalve niet aannemelijk dat zich in de gebouwen op het erf winterverblijven van vleermuizen bevinden. De bomen op het erf bevatten geen geschikte holten die als winterverblijf voor in bomen verblijvende vleermuizen kunnen dienen.

Winterverblijven nieuwbouwlocatie

Op de nieuwbouwlocatie zijn geen gebouwen en/of bomen met holten aanwezig die door vleermuizen kunnen worden gebruikt als winterverblijfplaats.

Paarverblijven en zwermplaatsen op het erf en de nieuwbouwlocatie

Van de gewone dwergvleermuis is tijdens het bezoek in augustus aan het begin van het toegangspad naar de boerderij een baltsend dier waargenomen. Op het erf zelf zijn geen baltsende dieren gezien. Er zijn dan ook geen paarverblijven aangetroffen. Van de andere soorten zijn evenmin paar- of zwermplaatsen aangetroffen.

Paarverblijven en zwermplaatsen nieuwbouwlocatie

Op de nieuwbouwlocatie zijn van geen van de vastgestelde soorten baltsende dieren waargenomen. Door het ontbreken van gebouwen en/of bomen met holten zijn hier evenmin paarverblijven of zwermplaatsen vastgesteld.

Het erf als jachtgebied

Tijdens alle bezoeken zijn op het perceel jagende gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Het ging hierbij om maximaal drie exemplaren (juli). In de meeste gevallen bleven de dieren langere tijd boven het erf jagen, veelal in de beschutting van de beplanting of de gebouwen. Rosse vleermuizen en laatvliegers zijn eveneens tijdens alle bezoeken vastgesteld, maar de individuen van deze soorten bleven hooguit enkele minuten boven het plangebied jagen. Bij de rosse vleermuis ging het om maximaal twee exemplaren (september) en bij de laatvlieger om maximaal drie exemplaren (augustus). De ruige dwergvleermuis en de watervleermuis zijn beide slechts één keer waargenomen. Van de ruige dwergvleermuis werd in oktober een exemplaar vastgesteld dat enige tijd rondom de hooiberg aan het jagen was. Van de watervleermuis werd in juli een exemplaar waargenomen die enkele minuten aan het jagen was boven de Breede Beek bij de rij knotwilgen. In tegenstelling tot in 2012 zijn er in 2013 geen gewone grootvleermuizen vastgesteld.

De nieuwbouwlocatie als jachtgebied

Boven de nieuwbouwlocatie zijn tijdens alle bezoeken jagende vleermuizen waargenomen. Jagende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers zijn tijdens drie bezoeken vastgesteld. Het ging hierbij in alle gevallen om één exemplaar, die korte tijd langs de elzensingel joeg. De rosse vleermuis is tijdens twee bezoeken vastgesteld. Tijdens het bezoek in juni waren twee exemplaren gedurende ca. twintig minuten aan het jagen boven de nieuwbouwlocatie en de aangrenzende graslanden. In augustus werden vier jagende rosse vleermuizen waargenomen die na een minuut of tien boven de nieuwbouwlocatie en de aangrenzende graslanden te hebben gejaagd, in noordoostelijke richting wegvlogen.

Vliegroutes

Er zijn geen waarnemingen verricht die duiden op de aanwezigheid van vaste vliegroutes van vleermuizen.

4.3 Vogels

Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn 26 vogelsoorten vastgesteld (tabel 2), waarvan er 22 in de gebouwen of de beplantingen op het erf broeden. Vier soorten (ekster, grote bonte specht, steenuil en zwarte kraai) gebruiken het erf alleen om te foerageren. Deze soorten broeden naar alle waarschijnlijkheid in de omgeving van het plangebied.

Op de nieuwbouwlocatie zijn 13 soorten vogels vastgesteld, waarvan vijf soorten broeden in de houtsingel in de berm van de erfontsluitingsweg.

Alle Nederlandse (broed)vogels zijn gedurende het broedseizoen strikt beschermd krachtens de Europese Vogelrichtlijn (en de Flora- en Faunawet). Van twee soorten die op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn aangetroffen, te weten steenuil en huismus, zijn de nesten jaarrond beschermd. Vijf soorten zijn opgenomen op de Rode Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	E	N
Boerenwaluw	Hirundo rustica	GE	b	f
Boomkruiper	Certhia brachydactyla		b	
Ekster	Pica pica		f	f
Grauwe vliegenvanger	Muscicapa striata	GE	b	
Groenling	Chloris chloris		b	
Grote bonte specht	Dendrocopos major		f	
Heggenmus	Prunella modularis		b	
Holenduif	Columba oenas		b	f
Houtduif	Columba palumbus		b	b
Huismus	Passer domesticus	GE	b	f
Kauw	Corvus monedula		b	f
Koolmees	Parus major		b	
Merel	Turdus merula		b	b
Pimpelmees	Parus caeruleus		b	
Ringmus	Passer montanus	GE	b	
Roodborst	Erithacus rubecula		b	b
Spreeuw	Sturnus vulgaris		b	f
Steenuil	Athene noctua	KW	f	
Tijftjaf	Phylloscopus collybita		b	
Turkse tortel	Streptopelia decaocto		b	
Vink	Fringilla coelebs		b	b
Winterkoning	Troglodytes troglodytes		b	
Witte kwikstaart	Motacilla alba		b	f
Zanglijster	Turdus philomelos		b	b
Zwartkop	Sylvia atricapilla		b	
Zwarte kraai	Corvus corone		f	f

Tabel 2. Vastgestelde vogelsoorten (vorige pagina)

Als in de kolom E een letter staat, betekent dit dat de betreffende soort op het erf van Slichtenhorsterweg 41 als broedvogel (b) voorkomt dan wel hier foeragerend of rustend (f) is waargenomen; een letter in de kolom N betekent dat de betreffende soort op de nieuwbouwlocatie als broedvogel (b) voorkomt dan wel hier foeragerend of rustend (f) is waargenomen. De soorten waarbij in de kolom F&F een cijfer staat, zijn beschermd krachtens de Flora- en Faunawet; het cijfer verwijst naar de tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) waarin ze zijn opgenomen en daarmee naar de striktheid van de bescherming. Soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, hebben een donkergroene achtergrond. De soorten waarbij in de kolom Rode Lijst afkorting de KW (kwetsbaar) of GE (gevoelig) staat, zijn opgenomen in deze lijst. De aanduidingen verwijzen naar de mate van bedreiging.

4.3.1 Gebruik van het plangebied door steenuil en huismus

Steenuil Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn binnen de onderzoeksperiode geen vaste verblijfplaatsen van steenuilen (nestlocaties) vastgesteld. Evenmin zijn er aanwijzingen (roepende vogels, braakballen, krijtsporen) gevonden voor de aanwezigheid van vaste rustplaatsen van of regelmatig gebruik van deze gronden door steenuilen. Wel is tijdens het bezoek in september een steenuil waargenomen die wegvloog van een weidepaaltje langs de westrand van het erf. Bovendien werd in 2012 op of in de onmiddellijke omgeving van het erf een roepende steenuil gehoord.

Naar aanleiding van deze waarnemingen zijn in februari 2014 aanvullende bezoeken aan het gebied gebracht. Tijdens het bezoek in de avond van 4 februari werd ten zuidoosten van het plangebied (in de omgeving van Slichtenhorsterweg 31-33), op zo'n twee- tot driehonderd meter afstand, een baltsroepende steenuil gehoord, evenals ongeveer een kilometer naar het oosten.

Op de nieuwbouwlocatie zijn geen elementen aanwezig die als vaste verblijfplaats van steenuilen kunnen fungeren.

Het is aannemelijk dat zowel op het erf van Slichtenhorsterweg 41 als op de nieuwbouwlocatie nu en dan door steenuilen wordt gejaagd.

Huiszus Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 broeden afgaande op het aantal mannetjes en/of paren dat is waargenomen ten minste drie paren huismussen. De broedlocaties bevinden zich in de boerderij en in schuur S2.

Op de nieuwbouwlocatie zijn geen geschikte broedplaatsen voor huismussen aanwezig. Wel zijn hier enkele malen groepen foeragerende huismussen gezien. Vermoedelijk foerageren de vogels op het graan in de paardenmest.

4.4 Reptielen en amfibieën

In het plangebied zijn geen reptielen aangetroffen en zijn slechts twee soorten amfibieën waargenomen: de bruine kikker en de bastaardkikker. Beide amfibieën zijn waargenomen op de nieuwbouwlocatie. Van de bruine kikker zijn in juli enkele juveniele dieren gezien en van de bastaardkikker zijn in juli en augustus enkele exemplaren gezien en gehoord in de bermsloot van de erfontsluitingsweg langs de nieuwbouwlocatie.

4.5 Insecten

Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 en op de nieuwbouwlocatie zijn geen strikter beschermde insecten (Tabel 2 en 3 van de AMvB art. 75) aangetroffen. Op grond van de aard, de inrichting en het gebruik van deze locaties is de aanwezigheid van strikter beschermde soorten ook niet aannemelijk.

5 Plannen voor Slichtenhorsterweg 41

5.1 Sloop en renovatie

Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zullen drie schuren worden gesloopt. Het gaat om de schuren S3, S4 en S5. Het betreft hier drie met golfplaten gedekte houten schuren.

De boerderij en het zomerhuis zullen, gelet op de huidige staat, worden gerenoveerd. Dit geldt mogelijk ook voor de schuren S1 en S2 en voor de rietgedekte hooiberg.

5.2 Nieuwbouw

In ruil voor de sloop van de agrarische bedrijfsgebouwen op het erf van Slichtenhorsterweg 41 wordt ten noordwesten van het erf een nieuwe woning gebouwd (zie bijlage 1). Woning en tuin hebben tezamen een oppervlakte van ca. 1500 vierkante meter.

5.3 Mogelijke effecten van de plannen voor flora en fauna

Realisatie van de plannen kan de volgende effecten hebben voor de aanwezige flora en fauna:

- tijdelijke verstoring van de leef- en jachtgebieden tijdens de sloop;
- beperkte aantasting van de leef- en jachtgebieden door de nieuwbouw;
- vernietiging van (potentiële) broedlocaties door de sloop van schuren S3, S4 en S5, en
- beschikbaar komen van potentiële nieuwe broedlocaties en verblijfplaatsen en van nieuwe geschikte jachtgebieden door het aanbrengen van erfbeplanting.

6 De resultaten in het licht van de Flora- en Faunawet: de natuurtoets

6.1 Strikter beschermde soorten

In tabel 3 is een overzicht gegeven van de strikter beschermde soorten die op het erf van Slichtenhorsterweg 41 en de nieuwbouwlocatie zijn vastgesteld. In de tabel is aangegeven krachtens welke wet of richtlijn de soorten bescherming genieten en in welke tabel van de 'AMvB art. 75' ze zijn opgenomen. Licht beschermde soorten (Tabel 1 van de AMvB art. 75) zijn niet in de tabel opgenomen, omdat voor deze soorten een algemene vrijstellingsregeling geldt.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn Bijlage 2	Habitatrichtlijn Bijlage 4	Flora- & Faunawet	AMvB Tabel 2	AMvB Tabel 3
Zoogdieren							
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>						
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>						
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>						
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>						
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>						
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>						
Vogels							
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>						
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>						
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>						
Groenling	<i>Chloris chloris</i>						
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>						
Holenduif	<i>Columba oenas</i>						
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>						
Huismus	<i>Passer domesticus</i>						
Kauw	<i>Corvus monedula</i>						
Koolmees	<i>Parus major</i>						
Merel	<i>Turdus merula</i>						
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>						
Ringmus	<i>Passer montanus</i>						
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>						
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>						
Steenuil	<i>Athene noctua</i>						
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>						
Turkse tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>						
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>						
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>						
Witte kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>						
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>						
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>						

Tabel 3. Strikter beschermde soorten

Met een blauw vlakje is aangegeven of een soort beschermd is krachtens de Flora- en Faunawet, de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn; met een groen vlakje in welke tabel van de toelichtende brochure op de AMvB art. 75 (LNV 2005) de soort is opgenomen. Soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, hebben een donkergroene achtergrond.

Uit de tabel blijkt dat zes van de aangetroffen soorten (vleermuizen) zijn opgenomen in Tabel 3 van de 'AMvB art. 75'. De vleermuizen zijn bovendien opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De bescherming van deze soorten heeft een Europees rechtelijke grondslag en hiervoor geldt dan ook het strengste beschermingsregime. Alle broedvogels zijn strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet en zijn opgenomen in de Vogelrichtlijn; diensgevolge heeft ook de bescherming van deze soorten een Europees rechtelijke grondslag. Van steenuil en huismus zijn de nesten jaarrond beschermd.

6.2 Effecten van de plannen op de strikter beschermde soorten

In het onderstaande wordt een nadere toelichting gegeven op de mogelijke effecten van de plannen voor de strikter beschermde soorten en de consequenties hiervan in het licht van de Flora- en Faunawet.

Ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis zijn in de regio vrij schaars tot algemeen. Van deze soorten, die vaak in gebouwen verblijven, zijn in de opstallen in het plangebied (erf) geen verblijfplaatsen vastgesteld. Gelet op de aard van de aanwezige bebouwing is het bovendien niet aannemelijk dat van deze soorten winterverblijven aanwezig zijn.

Van deze soorten zijn in het plangebied (erf en nieuwbouwlocatie) alleen jagende dieren waargenomen. Omdat in de directe omgeving voldoende geschikte jachtterreinen aanwezig zijn, kan het plangebied niet worden aangemerkt als een essentieel jachtgebied, dat in de zin van de Flora- en Faunawet als vaste verblijfplaats moet worden opgevat.

Voor de ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

Realisatiefase:

- verstoring van eventuele tijdelijke verblijfplaatsen door uitvoering van de sloop- en renovatiewerkzaamheden, en
- verdwijnen van een beperkte oppervlakte jachtgebied door de nieuwbouw.

Na realisatie:

- verdwijnen van eventuele tijdelijke verblijfplaatsen door sloop van de schuren S3, S4 en S5;
- ontstaan van nieuw geschikt jachtgebied door het aanbrengen van erfbeplanting, en
- ontstaan van nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen door de bouw van een woonhuis.

Omdat de plannen niet zullen leiden tot het vernietigen van vaste verblijfplaatsen, dan wel essentiële foerageergebieden van de ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis, behoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd.

Om te voorkomen dat deze vleermuizen op eventueel tijdelijke verblijfplaatsen worden verstoord, verwond of gedood, is het wenselijk wel rekening te houden met deze soorten bij de planning van de werkzaamheden (zie hoofdstuk 8).

Watervleermuis en rosse vleermuis zijn in de regio schaars tot plaatselijk vrij algemeen. Voor deze soorten die in de zomer en in het geval van de rosse vleermuis ook in de winter, meestal verblijven in holle bomen, zijn in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen aanwezig. Ook geschikte winterverblijven ontbreken. Van deze soorten zijn dan ook geen zomerverblijven, paarverblijven, zwermplaatsen of vliegroutes vastgesteld. Wel zijn er tijdens het onderzoek jagende en langsvliegende dieren waargenomen. Omdat in de directe omgeving voldoende geschikte jachtterreinen aanwezig zijn, kan het plangebied niet worden

aangemerkt als een essentieel jachtgebied, dat in de zin van de Flora- en Faunawet als vaste verblijfplaats moet worden opgevat.

Voor de watervleermuis en rosse vleermuis kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:* - verdwijnen van een beperkte oppervlakte jachtgebied door de nieuwbouw.
- Na realisatie:* - ontstaan van nieuw geschikt jachtgebied door het aanbrengen van erfbeplanting.

Omdat de plannen niet zullen leiden tot het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van de watervleermuis en rosse vleermuis behoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd.

Op het perceel komen verschillende broedvogels voor, zowel in de gebouwen als in de opgaande beplantingen.

Voor broedvogels kan realisatie van de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:* - het vernielen en verstoren van nestlocaties door werkzaamheden;
- het vernielen en verstoren van nesten door werkzaamheden, en
- aantasting en verstoring van het leefgebied door de werkzaamheden.
- Na realisatie:* - permanent verdwijnen van geschikte nestlocaties door de sloop van gebouwen, en
- ontstaan van nieuwe geschikte nestlocaties door de bouw van een nieuwe schuur.

Het vernielen van nesten en eieren en het doden en verwonden van individuen kan worden voorkomen door de genoemde werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen van vogels, bij voorkeur in de nazomer en herfst (tussen eind augustus en eind oktober). Dan zullen de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet niet worden overtreden.

Het is aannemelijk dat in het plangebied (erf en nieuwbouwlocatie) nu en dan wordt gejaagd door steenuilen. Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zal door de sloop van drie schuren de oppervlakte jachtgebied enigermate toenemen. Wel kunnen door de sloop van de schuren potentiële rust- en verblijfplaatsen verloren gaan. De nieuwbouw zal ertoe leiden dat een zeer beperkte oppervlakte jachtgebied verloren gaat. In de onmiddellijke omgeving is echter zoveel geschikt jachtgebied beschikbaar, dat het niet aannemelijk is dat door de nieuwbouw de functionaliteit van het leefgebied van de steenuil wordt aangetast.

Voor de steenuil kan realisatie van de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:* - het verdwijnen van potentiële rust- en verblijfplaatsen door de sloop van schuren van nestlocaties door werkzaamheden;
- tijdelijke verstoring van de jachtgebieden door de werkzaamheden.
- Na realisatie:* - permanent verdwijnen van potentiële rust- en verblijfplaatsen door de sloop van schuren van nestlocaties door werkzaamheden;
- zeer beperkte afname van de oppervlakte jachtgebied door nieuwbouw, en
- zeer beperkte toename van de oppervlakte jachtgebied door de sloop van schuren.

Het verdwijnen van potentiële rust- en verblijfplaatsen kan worden voorkomen ruim voorafgaand aan de sloop van de schuren in de aanwezige beplanting op het erf van Slichtenhorsterweg 41 en/of aan de schuren die behouden blijven twee nestkasten voor steenuilen op te hangen. Ook kan worden overwogen een kast op te hangen in een van de schuren die behouden blijft.

De huismus komt in de omgeving van het plangebied vrij talrijk voor. Bij veel boerderijen in de omgeving zijn huismussen waargenomen. Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 broeden in de boerderij en schuur S2 ten minste drie paren. Er zijn geen nestlocaties vastgesteld in de te slopen schuren. Wel kunnen de broedlocaties in de boerderij en schuur S2 bij een eventuele renovatie van deze gebouwen worden verstoord of vernield.

Op de nieuwbouwlocatie zijn geen elementen aanwezig die de huismus als broedlocatie kan gebruiken; hier zijn alleen foeragerende vogels gezien.

Voor de huismus kan realisatie van de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- het vernielen en verstoren van nestlocaties door eventuele renovatiewerkzaamheden aan de boerderij en schuur S2;
- Na realisatie:*
- het permanent verdwijnen van geschikte nestlocaties door eventuele renovatiewerkzaamheden aan de boerderij en schuur S2;

Bij eventuele renovatie van de gebouwen op het erf van Slichtenhorsterweg 41 dienen de broedplaatsen van de huismus te worden ontzien

Om te voorkomen dat de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet worden overtreden, zullen bij een eventuele renovatie de broedplaatsen van huismussen moeten worden gespaard. Als dat niet mogelijk is, dienen ruim voordat met de werkzaamheden wordt begonnen, tijdelijke voorzieningen, zoals nestkasten, te worden aangebracht. Voor de huismussen is het bovendien van belang dat de grote klimop aan schuur S2 behouden blijft.

6.3 Is een ontheffing nodig?

Als wordt voldaan aan de voorwaarden die in hoofdstuk 7 zijn opgesomd en de in dit hoofdstuk genoemde maatregelen worden uitgevoerd, zullen de werkzaamheden niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Er hoeft dan geen ontheffing te worden aangevraagd.

De grote klimop aan de gevel van schuur S2 is van belang als rust- en slaapplek voor huismussen

7 Randvoorwaarden en maatregelen

Vleermuizen

Het uitgevoerde onderzoek voldoet aan de eisen van het vleermuizenprotocol, maar blijft een momentopname. Het kan niet worden uitgesloten dat in de dagen en weken tussen de veldbezoeken, wel één of meer vleermuizen tijdelijk in de boerderij of de schuren verbleven hebben. Zo is uit een onderzoek met grootoorvleermuizen die waren uitgerust met een zendertje, gebleken dat sommige individuen elke dag een andere verblijfplaats hadden. In een ander onderzoek, werd na een jaar onderzoek conform het vleermuizenprotocol, bij het allerlaatste bezoek een kraamkolonie gewone dwergvleermuizen gevonden. Bij nacontroles bleken de dieren na twee weken weer naar een andere verblijfplaats te zijn vertrokken. Om te voorkomen dat vleermuizen die tijdelijk gebruikmaken van verblijfplaatsen in de te slopen of te renoveren gebouwen, worden verstoord, verwond of zelfs gedood, is het wenselijk dat:

- de te slopen schuren voor aanvang van de werkzaamheden nogmaals worden gecontroleerd op de aanwezigheid van vleermuizen, en
- de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de voor vleermuizen kwetsbare perioden, zijnde de overwinteringsperiode en de kraamperiode. Perioden waarin deze werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd, zijn de periode begin april tot half mei en de periode half augustus tot half oktober.
- Als er bij de controle voorafgaand aan de sloop van de schuren (of de renovatie van gebouwen) vleermuizen worden aangetroffen, dan worden de schuren ongeschikt gemaakt door openingen te maken in de gevels (veranderen microklimaat). Hiermee wordt door gegaan totdat de eventueel aanwezige vleermuizen de schuren uit eigener beweging verlaten hebben.

Broedvogels

- Om te voorkomen dat nesten worden verstoord en/of eieren worden vernield dan wel jonge vogels worden verwond of gedood, dienen de werkzaamheden aan de gebouwen of beplanting plaats te vinden buiten het broedseizoen van vogels. In zijn algemeenheid wordt als broedseizoen de periode 15 maart tot 1 juli aangehouden. Sommige soorten beginnen echter al eerder met broeden en vrij veel soorten gaan door tot ver in juli of nog later.
- Om overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te voorkomen, is het daarom raadzaam voor aanvang van de werkzaamheden aan gebouwen of beplanting door een deskundige te laten onderzoeken of er bezette vogelnesten aanwezig zijn.
- Worden er tijdens dit onderzoek bezette vogelnesten aangetroffen, dan dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld totdat de vogels de nesten uit eigener beweging hebben verlaten.

Steenuil

- Het verdwijnen van potentiële rust- en verblijfplaatsen van de steenuil kan worden voorkomen door ruim voorafgaand aan de sloop van de schuren in de aanwezige beplanting op het erf van Slichtenhorsterweg 41 en/of aan de schuren die behouden blijven, twee nestkasten voor steenuilen op te hangen. Ook kan worden overwogen een kast op te hangen in een van de schuren die behouden blijft.

Huismus

- Om te voorkomen dat de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet worden overtreden, dienen bij een eventuele renovatie de broedplaatsen van huismussen te worden gespaard.
- Als dat niet mogelijk is, dienen ruim voordat met de werkzaamheden wordt begonnen, tijdelijke voorzieningen, zoals nestkasten, te worden aangebracht.
- Voor elke aan te tasten of te verwijderen verblijfplaats moeten minimaal twee nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen worden gecreëerd in de vorm van bijvoorbeeld nestkasten, neststenen of vogelvides of vergelijkbare voorzieningen.
- Biedt meerdere nestplekken bij elkaar aan. Zorg dat de openingen minimaal 50 cm uit elkaar liggen; dit kan dichter bijeen, maar zorg er dan voor dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit.
- Deze tijdelijke verblijfplaatsen moeten:
 - o in de directe omgeving (in de regel binnen 200 meter, bij uitzondering 500 meter) van de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden
 - o niet te heet worden in de middagzon: voorkeur heeft een noord- of oost-expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot of iets desgelijks.
- Deze verblijfplaatsen moeten tijdig, dat wil zeggen minimaal drie maanden voor de werkzaamheden, aanwezig zijn om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
- Deze tijdelijke verblijfplaatsen moeten, zo ver ze als zodanig functioneren, jaarlijks worden schoongemaakt in een periode dat verstoring niet of minimaal optreedt.
- Voor de huismussen is het bovendien van belang dat de grote klimop aan schuur S2 behouden blijft.

8 Conclusies en aanbevelingen

Actuele natuurwaarden

- Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 en op de nieuwbouwlocatie zijn geen strikter beschermde plantensoorten aangetroffen.
- Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn elf soorten zoogdieren waargenomen, waaronder zes soorten vleermuizen.
- Op de nieuwbouwlocatie zijn vier soorten zoogdieren vastgesteld, waaronder drie soorten vleermuizen.
- Noch op het erf van Slichtenhorsterweg 41, noch op de nieuwbouwlocatie zijn kraamkolonies, zomer- en winterverblijven, paarverblijven, zwermplaatsen of vliegroutes vastgesteld.
- Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn vijf soorten jagende vleermuizen vastgesteld.
- Op de nieuwbouwlocatie zijn drie soorten jagende vleermuizen waargenomen.
- Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn 26 vogelsoorten vastgesteld, waarvan er 22 in de gebouwen of de beplantingen op het erf broeden.
- Op de nieuwbouwlocatie zijn 13 soorten vogels vastgesteld, waarvan vijf soorten broeden in de houtsingel in de berm van de erfontsluitingsweg.
- Van twee soorten die op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn aangetroffen, te weten steenuil en huismus, zijn de nesten jaarrond beschermd.
- Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 zijn binnen de onderzoeksperiode geen vaste verblijfplaatsen van steenuilen (nestlocaties) vastgesteld. Evenmin zijn er aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van vaste rustplaatsen van of regelmatig gebruik van deze gronden door steenuilen.
- Op de nieuwbouwlocatie zijn geen elementen aanwezig die als vaste verblijfplaats van steenuilen kunnen fungeren.
- Het is aannemelijk dat zowel op het erf van Slichtenhorsterweg 41 als op de nieuwbouwlocatie nu en dan door steenuilen wordt gejaagd.
- Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 broeden ten minste drie paren huismussen. De broedlocaties bevinden zich in de boerderij en in schuur S2.
- Op de nieuwbouwlocatie zijn geen geschikte broedplaatsen voor huismussen aanwezig.
- In het plangebied zijn geen reptielen aangetroffen.
- Er zijn twee soorten amfibieën waargenomen: de bruine kikker en de bastaardkikker. Beide amfibieën zijn waargenomen op de nieuwbouwlocatie.
- Op het erf van Slichtenhorsterweg 41 en op de nieuwbouwlocatie zijn geen strikter beschermde insecten aangetroffen.

Flora- en Faunawet, natuurtoets

- Als wordt voldaan aan de voorwaarden die in hoofdstuk 7 zijn opgesomd en de in dit hoofdstuk genoemde maatregelen worden uitgevoerd, zullen de werkzaamheden niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet.
- Er behoeft dan geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd.

9 Geraadpleegde literatuur

- Backes, Ch.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks 2004. Hoofdpijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers bv., Den Haag.
- Bal, D., H.M. Beije, M. Fellingier, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal & F.J. van Zadelhoff 2001. Handboek Natuurdoeltypen, Rapport Expertisecentrum LNV nr. 2001/020, Wageningen.
- Bijtel, H.J.V. 2012. Quicksan Flora en Fauna Slichtenhorsterweg 41, gemeente Nijkerk. Beopublicatie 201248. Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek, Driebergen.
- Dienst Regelingen van het ministerie van LNV 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Brief, Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011. Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken 2012. Soortenstandaard Steenuil *Athene noctua*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken 2013. Soortenstandaard Rosse vleermuis. Den Haag.
- Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2013. Het protocol voor vleermuisinventarisaties (www.natuurnet.nl).
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV-Uitgeverij, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2000. Bescherming van planten en dieren. *Over de Flora- en Faunawet*. Brochure nr. 03. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002a. Ter bescherming van onvervangbare flora en fauna. Algemene toelichting op de Flora- en Faunawet. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002b. Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen en dergelijke. Over de Flora- en Faunawet in Nederland. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren. De Flora- en Faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.

Geraadpleegde websites:

www.gelderland.nl
www.waarneming.nl

Bijlage 1 Schetsontwerp inrichting plangebied Slichtenhorsterweg 41, Nijkerk

